

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Головченко Д.В.

студентка,

Інститут мистецтв

Київського університету імені Бориса Грінченка

ВПЛИВ ТВОРЧОСТІ РЕЯ БРЕДБЕРІ НА СВІТОВУ КУЛЬТУРУ

Актуальність даної теми визначається інтересом до майбутнього, а одним із яскравих його представників є Рей Дуглас Бредбері, який інтерпретував та винайшов дещо для нашого сьогодення. Його твори слугували поштовхом для прогресу, тому, досліджуючи творчість письменника, важко не помітити значний вплив на культуру XX та XXI століть.

Інтерпретація творчості Рея Бредбері багатовекторна: про це свідчать роботи американських дослідників М. Менгелінга, Д. Моуджина, А. Саллівена, В. Тупонса; літературознавців близького зарубіжжя, зокрема, Я. Засурського, А. Оганяна, Н. Рисова, В. Скурлатова. Ґрунтовні дослідження життєдіяльності письменника-фантаста належать співзасновнику фонду Р. Бредбері, почесному професору англійської мови Інституту американської думки (Університет штату Індіана, Індіанаполіс) В. Тупонсу. Біографічні та культурологічні дослідження історії фантастики вміщено у книзі «Рей Бредбері: Життя як фантастика», співавторами якої є Р. Еллер та В. Тупонс. Життєпис письменника-фантаста належить особистому біографу Рея Бредбері («Життя Рея Бредбері») Сему Уеллеру. На жаль, в українському літературознавстві обмаль досліджень, пов'язаних із вивченням творчої спадщини всесвітньо знаного письменника. Першими, хто зробив переклади творів Бредбері, був Є. Крижевич, О. Терех, В. Митрофанов, аналіз же зустрічаємо в працях О. Горенко, І. Дробіт, О. Дубицької, Ю. Жаданова, Л. Козубенка, Г. Сабат.

Рей Бредбері народився 22 серпня 1920 року в провінційному містечку Вокеган, Іллінойс, був наймолодшим серед трьох братів у родині справжніх американців. Спогади про тепло і затишок щасливого дитинства він проніс через усе своє життя. Саме з рідного містечка були змодельовані і його уявне «Зелене Місто», яке ми можемо споглядати в багатьох творах, і, звісно ж, дідова оселя, яка була осередком усього світлого. Магія книги захопила Рея у далекому 1925 році, коли тітка

подарувала йому фантастичний комікс. Згодом прийшла черга книги Л. Френка Блума про дивовижну країну Оз, оповідань Едгара По, романів Едгара Райса Берроуза. А світ наукової фантастики відкрився йому в 1928 році, коли до рук майбутнього письменника потрапив перший випуск часопису Х'юго Гернсбека «Дивовижні історії». Відтоді його уява стала полонянкою «країни фантазії».

У 1934 році родина осіла в Лос-Анджелесі, з яким і пов'язано усе подальше життя майбутнього письменника. Тут він закінчив школу, а центром його тінейджерського світу став Голлівуд як фантастичне місце, де створювались фільми. Адже серцевиною голлівудської продукції й голлівудського успіху є той таємничий, химерний, але нерозривний і непоборний зв'язок між мрією і реальністю, що становить саму сутність американської ментальності і який став стрижнем світовідчуття одного з творців американської фантастики.

Не маючи змоги отримати вищу освіту, Бредбері здобував її у місцевій бібліотеці. Він відвідував її тричі на тиждень упродовж десяти років, за його думкою, бібліотека слугує найдемократичнішим джерелом знань, а студенти, які хочуть стати письменниками, марнують роки, виконуючи настанови педагогів замість пошуку власного почерку.

До свого унікального стилю письменник йшов довго. На початку творчого шляху він копіював улюблених авторів – Едгара Аллана По, Джона Стейнбека і Томаса Вульфа. Його талант був напрочуд сильним, але й специфічним. Великий фантаст умів вивести буденні речі з їх звичних функціональних зв'язків і перевести в план поезії, романтики, відкрити через скромне існування речей велич, мінливість і приховану трагічність Буття.

Бредбері зробив внесок у розвиток як наукової фантастики, так і фентезі, й хоррора, вивівши їх на новий культурний рівень. У царині саме наукової фантастики він був досить різноманітний, перебував у загальному потоці американської фантастики, постійно перетинаючись і взаємодіючи із здобутками інших авторів. Що ж до фентезі – внесок Р. Бредбері набагато помітніший. Він був одним із творців специфічного напрямку, а саме містичного фентезі. Але й в класичному фентезі, родоначальником якого вважається Толкієн, вплив Бредбері важко переоцінити, тому що він винайшов для нього особливу мову та стиль, яким користуються багато авторів. Варто, наприклад, порівняти таку знакову річ, як «Останній єдиноріг» Пітера Бігля з текстами Толкієна, щоб помітити, наскільки Бігль у кращих своїх знахідках залежить від Бредбері.

Задуми його романів і новелістичних циклів виникали в міру накопичення матеріалу від сюжету до сюжету, від твору до твору, поки сам собою не складався роман або цикл новел. Наприклад, «Марсіанські хроніки» виглядають ніби роман, але це не зовсім так. Вони являють

собою збірку оповідань, які пов'язані один з одним. Так само з «Кульбабовим вином»: збірка оповідань, зібраних так, щоб походило на роман. Бредбері не схожий на всіх тих письменників, що пишуть сьогодні, та й, напевно, на письменників усіх часів, якраз у тому, що писав серію оповідань, а потім, пізніше виявляється, що написав книгу. В цьому була його унікальність.

Окрім усіх відомих романів і оповідань, автор створив ще й чимало сценаріїв для кіно і телебачення. А твори з під його пера, нерідко екранізували. До творчості письменника зверталися як західні, так і радянські режисери, а також мультиплікатори. Режисер Назим Туляходжаєв у 1987 році створює узбецький радянський науково-фантастичний фільм «Вельд» на основі оповідань з включенням сюжетних ліній з інших текстів: «Дракон», «Корпорація «Маріонетки», «Пішохід», глава «Марсіанин» з «Марсіанських хронік» та епізод смерті полковника Фрілея з «Кульбабового вина». Через три роки Володимир Самсонов, радянський і російський режисер мультиплікаційних фільмів, знімає фільм для дорослих за оповіданням Рея Бредбері «Тут можуть водитися тигри».

У 1966 році французьким режисером Франсуа Трюффо був знятий фільм «451 градус за Фаренгейтом» за мотивами однойменного роману. У 1983 році студія Уолта Діснея (режисер Джек Клейтон) екранізувала роман «Щось страшне гряде», за сценарієм самого Бредбері. Фільм «Саме так зло і приходить» (1983) Джека Клейтона двічі отримав кінопремію «Сатурн» 1984 року: за найкращий сценарій і як найкращий фільм у жанрі фентезі. У 2014 році студія Disney знову береться екранізувати роман «Насувається лихо», написати початкову версію сценарію картини доручили Сету Грему-Сміту, автору книг «Гордість і упередження й зомбі» і «Авраам Лінкольн: Мисливець на вампірів». За словами письменника, роман «Насувається лихо» був його улюбленою книгою в дитинстві.

В період з 1985 по 1992 роки був знятий телесеріал «Театр Рея Бредбері», в якому були екранізовані багато його оповідань. Всього було відзнято 65 міні-фільмів і випущено 6 сезонів. Сам Бредбері виступив у ролі продюсера і одного зі сценаристів, також брав участь у процесі зйомок і підборі акторів. Крім того, автор з'являвся на початку кожної серії, представляючись й іноді беручи участь у сценах, що передували розповіді. Цей серіал став напрочуд популярним серед радянського глядача.

У 2018 році на американському телеканалі НВО режисер Рамін Бахрані зняв фільм по мотивам роману «451 градус за Фаренгейтом», визнаний найкращим телевізійним фільмом на 30-й щорічній премії Гільдії продюсерів Америки.

Не тільки фільми, мультфільми, серіали та театральні п'єси були натхненні творами Бредбері: в музичній індустрії теж є чимало прикладів. У 1972 році Елтон Джон і Берні Топін написали пісню «The Rocket Man» за мотивами оповідання «Космонавт». Радянська і російська хеві-метал група «Арія» у 2011 році записала пісню «Симфонія вогню» за мотивами роману «451 градус за Фаренгейтом».

А український письменник Артем Чапай написав оповідання «233 за Цельсієм» із посиланнями на роман Бредбері, в якому також спалюються паперові книжки, але тепер – прихильниками копірайту.

Навіть у космічному просторі можна зустріти астероїд 9766 Бредбері названий на честь автора; та це не все – експедиція «Аполлон-15» у 1971 році, назвала на честь «Кульбабового вина» кратер на Місяці.

Отже, Рей Дуглас Бредбері був, безсумнівно, визначною людиною, його неймовірний внесок в літературу, кіно, театр, музику важко переоцінити. Він був почутий в усіх куточках нашої планети, залишивши величезний спадок для творення нашого майбутнього та черпання натхнення. Ціле покоління письменників, сценаристів і режисерів визнало і будуть визнавати в ньому свого вчителя. У любові до Бредбері і безмежній повазі до його творчості зізнавалися Стівен Спілберг, Ніл Гейман і Стівен Кінг.

Список використаних джерел:

1. Бережной С. Живые машины времени или рассказ о том, как Бредбері стал Бредбері // Мир фантастики. – 2012. – № 8. – С. 18–24.
2. «Тверда» наукова фантастика. – [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу: <http://www.mirf.ru/Articles/art2067.htm> – Назва з екрану.
3. Художественный мир Р. Бредбері: традиции и новаторство. – [Електронний ресурс]. – 2006. – Режим доступу: <https://www.dissercat.com/content/khudozhestvennyi-mir-reya-bredberi-traditsii-i-novatorstvo> – Назва з екрану.
4. В XX веке Рэй Бредбері предсказал будущее. Вот 9 вещей, которые сбылись. – [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <https://lifehacker.ru/predskazaniya-reya-bredberi/> – Назва з екрану.